

СЪ ПРИТУРКА

Директорка: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Абонати се записватъ
направо въ дирекцията на
списанието и въ всички-
тъ телеграфо-пощен. стан-
ции изъ княжеството.

Нисма неплатени не се
приематъ.

«Отличний ми приятелъ *** те попитва, какво мнение имамъ азъ за М-elle ***. Ето какво знаеж и мислиж за неяж. Тя е една дѣвојка твърдѣ егостична, лицемѣрна и глупава младата е дѣвојка на седемнадесетъ години; тя е прѣлестна, но азъ ѝж считамъ за нищожна и пезначуща. Тя е срамежлива, приятна, добра, но тжпоумна; ето прочее портретътъ, който имамъ въ паметта си». Хубавото, благородното и величественното нетрѣбва да бжде чуждо за дѣвојкитѣ, безъ да обръщаме внимание, да ли тя ще бжде способна да възприема и да се развива до висша степенъ. Но може нѣкой да възрази, че има жени съвсѣмъ тжни, но това е исклучение. Въобще подвърдяватъ, че у жената липсува понятливостта на висшитѣ прѣдмѣти; поставятъ жената на една ниска степенъ. До колко поставяние на женитѣ на една ниска степенъ е справедливо, е доказано вече. Истината е, че много малко се обръща внимание за образованието на жената, а при това и тѣ сами не се занимаватъ. Азъ четохъ въ дѣтинството си една много хубава история подъ заглавие: «Джобовѣтъ на уйча ми». Геройтъ Носифъ бѣше много лѣнивъ; като прѣзираше работата и претендираше, че нѣмалъ способностъ за тая или она

**) ЕВКЛ. XXVI, 18.

работа. Братовчедката му Мария му отговаряше, че той билъ подобенъ на ключарницата на хамбара, която била толкова рѣждасала, щото не-можели да си-служатъ вече съ нея; и че като ъ намазали веднажъ съ масло, тя вървѣла много добръ. Богатий разумъ у двѣйките при-лича на тѣзи ключарница; липсува само ма-слото, за да очисти рѣждата и раствори извора на знанията.

Но какво ли трѣбва да се учи? Всѣки че-ловѣкъ има особена наклонность, която толкова се усъвършенствова, колкото се обработва. Най-първо трѣбва да намѣржатъ и послѣдватъ тази наклонность, а сетѣ се отваря широко поле за усъвършенствованието на духа.

Най-първо се явяватъ наклонността къмъ живописството, рисуваннето, музиката и скуль-турата; сетѣ: историята, чуждитъ езици, ли-тературата и най-послѣ още-смѣжъ ли да кажъ: философията и теологията? защо не? Фенелонъ отива по на далечъ: той допуска на женитъ да учатъ латински; пгументъ Регреувъ е въ сж-щото мнѣние, а М-me Swetchine писваше на една отъ приятелките си: «Откакто взехъ да учъ латинския езикъ, той ми направи голѣмо удо-вольствие.» Езикътъ на вѣрата не трѣбва да бѣде изключенъ отъ религиозното възпитание; затова ще бѣде добръ, ако българките се занимаватъ и съ славянския езикъ.

«Ж. Свѣтъ» който отпуска колонитъ си за въ полза на абонатитъ си, желаючи да довѣр-шатъ своето възпитание, улеснява двѣйките да слѣдватъ ползотворно по единъ кѣленъ курсъ отъ историята, литературата, културата и пр., нуждни на всѣка двѣйка за горнята цѣль. Ако, върѣйки тѣзи свѣти се, намѣри нѣкоя абонатка да прилича на ключарницата на хамбара, за която го ворѣше Мария, то тя безъ страхъ ще може да каже: «моя вина».

Всичко уморява, и тържественитъ празд-ници и, най-богатитъ туалети, и посѣщенията, и шумътъ; но четението остава всѣкога хубаво, всѣкога приваѣкателно.

М-me Swetchine казваше: «когато се при-ближавамъ до масата, за да започна любимата си работа, сърдцето ми бие отъ радостъ.» Не само М-me Swetchine узна туй дълбоко и истин-ско щастие при доближаваннето до една такъва маса. Четение! какво удоволствие, каква прият-

ность; кой другъ може да ви е по-приятель отъ книгата?!

Като свършваме етюда си, повтаряме ду-митъ на Екклесиаста, изказани по горѣ, че: «нищо не може се сравни съ добръ образованата жена.

Вашата баба.

Изъ философскитъ етюди

на М. В. Безобразова.

Нравственността и етиката.

(Продължение отъ брой 12-й и край.)

Това сжщо въззрение относително добродѣ-тельта ний срѣщаме и у Платона, а сетѣ е прѣ-минало къмъ новоплатоновцитъ. При всичко че Пла-тонъ е билъ вѣренъ ученикъ на Сократа, той внесе една особенность въ етиката — придава ѣ поети-чески характеръ, като отождествява доброто съ прѣбрасното.

Етиката, въ смисълъ на наука, е била осно-вана собствено отъ Аристотель — отъ този най-великъ мислителъ въ Гърция, ако не и въ цѣлата вселенна. Аристотель е възвелъ етиката въ система и възплотилъ въ нея грѣцкия духъ въ всичката му чистота.

Затова неговата етика трѣбва да бѣде близко до природата. «Има много стрѣмления и искусства, казва Аристотель, и всѣко едно отъ тѣхъ има свои цѣль, но трѣбва пакъ да сжществува една обща цѣль за всички и такава може да бѣде само *щастие*!» Споредъ мнѣнието на Аристотель, щастие е най-свършенната дѣятелность, на която е спо-собенъ човѣкъ; тѣзи дѣятелность, при която се на-прѣгатъ всичкитъ му сили и способности.

Намъ ни се чини, че съ понятието за щастие то се исчерпва всичкия смисълъ на грѣцката етика. То съставлява изходния пунктъ за проповѣдта не само на Аристотель, но и на Демокрита, Сократа и Платона. Всички тѣ сж *евдемонисти* или *евдемо-нисти*, а сжщността на *евдемонизма* се заключава въ слѣдующето: «добро е това, което ни принася щастие, а лошо е това, което ни донася страдание». Не може да не се позамислимъ върху неустойчи-востта на това положение и да не се отнесемъ скептически къмъ теорията, която се опира на так-васъ не твърда почва. — Рѣка за рѣка съ евде-монизма върви и *хедонизмътъ*, споредъ който цѣльта на нравственитъ дѣйствия е удоволствието. Глав-нитъ прѣдставители на това направление сж били, както е извѣстно, Аристиппъ, който е допускалъ само чувствени наслаждения, достъпнитъ, обаче, само при условие на умствено развитие, и Епи-куръ, който е давалъ на духовнитъ удоволствия прѣдпочтение прѣдъ физическитъ. Сега често пъти подъ думата епикурензмъ подразбиратъ това, което свѣтъмъ не се свѣмѣшава съ проповѣдваннето на умѣренность и съ начина за животъ на самни ро-доначалникъ на това учение.

И евидемонизмътъ, и хедонизмътъ сж, слѣдователно, варианти на телеологическата етика, на тѣзи етика, която измѣрва нравствения дѣйстви съ тѣхнитѣ резултати и поставя на първъ планъ послѣдствията на известнѣ послѣлѣкѣ, а не неговата сжщностъ. Всички грѣцки философи сж били телеолози, защото сж считали щастieto за цѣль, а нравствеността споредъ тѣхъ е само придалтъ къмъ щастieto; всички тѣ и не мислили, че влѣчението къмъ добро е актъ на нашата воля, който е приятенъ самъ по себе си, и че щастieto нѣма никакво значение тамъ, дѣто е думата за несравнено по-важното — за нравствеността. Чакъ на новото врѣме е било писано да изработи новъ типъ етика, за която ей сега ще говоримъ.

Недостъгаемата по дълбочината си Иисусова проповѣдь за любовта е внесла новъ елементъ въ етаката и окончателно ѝ отрѣгнала отъ живота. Християнската етика е до толкова идеална, до колко грѣцката е била реална.

Срѣдновѣковната философия е залѣпила своето клѣймо и на етаката. Схоластиката е създавала особенъ видъ съвѣсть *synderesis* — отличенъ отъ *conscientia*.

Християнството е възбудило несжществуващия въ Гърция въпросъ за свободната воля, който и до сега е още откритъ и е прѣдмѣтъ на бескрайни спорове. Въ срѣднитѣ вѣкове детерминизмътъ е господствувалъ надъ индетерминизма. Неговата формула, изразителъ на която е Августинъ, гласи: «человѣкътъ се намира въ пълна зависимостъ отъ Божеството и затова волята му не е свободна». Ясно е, че такова въззрение отрѣзва пътя за всѣко самосъвършенствование. Въ настояще врѣме детерминизмътъ не се изразява вече въ такава рѣзка форма и за свой изходенъ пунктъ той вече не взема волята на Божеството. Ако между тѣзи двѣ направления господствува непримирима вражда, то защитниците на едното и другото еднакво често не си даватъ отчетъ, че спорѣтъ за различно нѣщо. Често въпросътъ се прѣдставя въ слѣдующия видъ. Щомъ сѣмъ въ състояние да си мрѣднѣ ръката тѣй както искамъ, значи волята ми е свободна, а, слѣдователно, детерминиститѣ не сж прави, казва индетерминистътъ. Но ако детерминистътъ е викиналъ въ сжщността на въпроса, той ще отговори непрѣменно слѣдующето: «никой не се съмнѣва въ това, че вий сте въ състояние да мрѣднете ръката си, както пожелаете, но вий забравяте, че като си мрѣднете ръката въ известнѣ направление, то вий се подчинявате на другъ по-силенъ мотивъ. Сжщността на детерминизма се заключава въ туй, че всѣко едно желание се обусловлюва отъ цѣль редъ причини, а не виси въ въздуха. Нашата воля не е нѣщо отвлѣчено, — *човѣкъ може да пожелаетъ това, къмъ което е подготвенъ*. Тѣзи велика истина се и съзнава отъ детерминизма, и затова той придава такова сериозно значение на възпитанието на блжщия гражданинъ и членъ на семейството.

Въ какъвто степенъ грѣцката етика е практична и християнската теоретична, въ такъвъ сжщо степенъ въ новата се смѣсватъ тѣзи двѣ направления, и затова въ неѣ господствува еklekticизмътъ.

Творците на *формалната* или *интуитивната* етика сж два велики философи отъ новото врѣме, именно Спиноза (XVII в.) и Кантъ (XVIII в.). Спиноза е отричалъ влиянието на афектитѣ върху мислитѣ и постѣпалитѣ на разумния човѣкъ и самъ е осжществилъ въ живота си идеала на такъва майорецъ. Кантъ е турилъ въ основанието на «Критиката на «практическия разумъ» категорически императивъ, т. е. заповѣдта или приказанието, което гласи че благого на другитѣ хора трѣбва да ни служи за цѣль, а не за срѣдство. Защо това трѣбва да бѣде така, Кантъ не ни е разяснилъ и не е билъ въ състояние да ни разясни; въ противенъ случай етаката му не би била формална, а би получила съдържание и, по такъвъ начинъ, би се лишила отъ това, въ което се заключава нейната сжщностъ. Ясно е, че категорически императивъ на Канта, това грозно приказание на дълга «ти трѣбва да постѣпвашъ така, щого правилото на волята ти да може служи за принципъ на всеобщото законодателство,» — не е нищо друго, освѣтъ все сжщия гласъ на съвѣстьта. Кантъ до толкова се е боялъ отъ телеологическата етика, щото е впадналъ въ друга крайностъ — той е възвелъ въ принципъ дѣйствието по дългъ и е отстранилъ, слѣдователно, всѣко влияние на сърдцето върху нравствеността. Това опако въ етаката на великия философъ — нейната слаба страна, т. е. излишната суровостъ, ѣ отбѣлжилъ Шиллеръ въ едни отъ прѣлестнитѣ си епиграми.

Съсѣмъ друго мнение за дълга, различно отъ това на Кантъ, има Херберъ Спенсеръ (XIX в.). Той казва, че цѣльта на етаката е да съдѣйствува на прогресса, и затова неговата етика е телеологическа, и въ частностъ *еволюционна*. Спенсеръ мисли, че дългътъ е само паллиативъ на нравствеността: той се изисква само тамъ, дѣто нравственото чувство не е достатъчно уякчено и се нуждае отъ опора. Напрасно само, чини ни се, той обвинява интуитивиститѣ за това, че тѣ изваждатъ понятието за доброто и злото отъ чувствата на удоволствие и неудоволствие. Идеалътъ на Спенсера се състои въ съединението на егонизма съ алтруизма, за което ей — сега ще говоримъ.

Прѣставителитѣ на другия видъ телеогическа етика, именно — *утилитарианизма*, сж Бентамъ и Дж. Ст. Милъ. Бентамъ счита за добро това, което е полезно, и нравствеността, споредъ неговото мнение, има за своя цѣль да съдѣйствува за най-голѣмото благосъстояние на колкото е възможно по-голѣмо число хора. Ако Милъ дава въ сжщото врѣме прѣдпочтение на неудовлетворения човѣкъ прѣдъ удовлетворената свиня, то той съ това като ли че самъ се отрича отъ учението, което въздига въ идеалъ удовлетворението на

потрѣбноститѣ, и нагледно показва неговия недостатѣкъ.

Но какъ да се разбира идеалътъ на Хербера Спенсеръ, който се заключава въ сѣдинението на егоизма съ алтруизма? Азъ получавамъ, напр., по-голѣмо удоволствие, ако дамъ една рубла на нѣкой просиякъ, отколкото да си купя за нѣкъ конфекти, и азъ, слѣдов., си избирамъ по-голѣмото удоволствие. Значи. не е важна причината, която ме кара да постапя така — все едно дали е това чувството на жалость или съзнанието на дълга. Въпросътъ се заключава въ това, че азъ се успокоявамъ само тогасъ, когато дамъ рублата. Азъ избирамъ за себе си, слѣдователно, най-удобния начинъ за дѣйствие, и азъ затова съмъ също таквъ егоистъ, какъвто е и оня, който си е купилъ за тѣзи рубла конфекти. Да вземемъ другъ примѣръ: азъ не щя да отидя въ театръ, защото не съмъ си свършилъ работата. Ако бихъ отишълъ, то несвършената работа би ме мъчила и азъ не бихъ получилъ никакво удоволствие отъ театра. Азъ слѣдователно постапявамъ така, както ми е приятно, и ако отъ обективна гледна точка мойтъ постапкъ е алтруистиченъ, то отъ субективна — азъ съмъ само егоистъ.

Не можемъ да се съгласимъ и съ мнението на Паулсенъ (System der Ethik, 1888 г.) който казва, че често се срѣщатъ случаи, когато собственъ интересъ се съвпада съ интереса на другитѣ хора. Паулсенъ мисли, че егоизмътъ не е нищо друго, освѣнъ съзнателно, противопоставяне на личнитѣ цѣли съ интереситѣ на другитѣ хора; та нали безсъзнателното противопоставяне се срѣща много по-често, но и него не можемъ да нарѣчемъ алтруизмъ!

Напраздно Хербертъ Спенсеръ се бои, че алтруизмътъ ще се развие прѣзъ мѣра. Егоизмътъ е пустиналъ въ насъ такъва дълбоки корени, щото можемъ каза, че неговото право на съществуване е повече отъ обесечено и ний ще трѣбва повече да му противодѣйствуваме, отколкото да го развиваме.

По нашето мнение, най-главний недостатѣкъ на всѣка телеологическа етика се заключава въ това, дѣто тя забравя оная велика истина или аксиома, че не се пуждае отъ цѣль това, което само за себе си е цѣль.

Ако, постапвайки нравствено, ний на пръвъ планъ туриме собственото удовлетворение, то къмъ тѣзи постапкъ се примѣсва другъ елементъ, отъ който постапкътъ прѣстава да е чисто нравственъ. Напълно нравствено постапва само оня, който съвършено забравя себе си, а за това се изисква, щото собственото азъ да стои на заденъ планъ. Но възможно ли е това?

До колко това е трудно, до толкова ний се и приближаваме тукъ до идеала.

За насъ е достатѣчно и само съзнанието, че не съществува другъ по-високъ идеалъ отъ любовта къмъ другитѣ, болкото по-вече се боримъ съ соб-

ственния егоизмъ, толкова е по-добръ. Отъ самитѣ насъ зависи да си изработимъ подобно отношение спрямо другитѣ и да дадемъ такова направление на волята си. Онии побѣди, които до сега е одържало челоуѣчеството надъ егоизма, далеко не сж послѣдни, и пѣтьтъ къмъ усъвършенствуванieto му никога нѣма да се завърши.

Може ли етиката да ни отговори на въпроса, защо трѣбва да постапваме нравствено? По нашето мнение, нито щастieto, нито наслаждението, нито ползата, нито прогресътъ не могатъ да бждатъ основания за нравствеността; а формалната етика и сама се отказва да разрѣши този въпросъ.

Тогавъ въ какво се заключава всякий смисълъ на етиката? Намъ се чини, че самата възможность да построимъ наука за нравствеността е най-доброто достояние за челоуѣчеството и ни примирява съ много ненормални явления въ живота. Шомъ веднажъ съществува норма, ненормалнитѣ явления прѣдставляватъ изключение. *Най-важното за насъ е това, че можемъ да постигнемъ нравствено!* Въпросътъ „защо“ пада на вторъ планъ — това е метафизически въпросъ и не прѣдставлява непосредственъ интересъ. Колкото талантливи и да бждатъ опитванията за разрѣшението на този въпросъ, тѣ все пакъ не ще ни покаратъ напредъ.

Ний съзнаваме само това, че най-доброто отъ всичко, което имаме, е нравствеността, и знаемъ, че не може да подчиняваме главното на второстепенното, да вземаме за срѣдство онова, което само на себе си служи за цѣль.

Суратското кафене.

Изъ XIV томъ на съчиненията на графъ Л. Н. Толстой.

(Рассказъ.)

(Продължение отъ брой 12 и край.)

— Господа, — каза той, — мене ми се струва, че самолюбието на хората най-много имъ бърка за съгласието въ религиозно отношение. Ако се потрудите да ме изслушате, азъ ще ви обясня това съ примѣръ.

Азъ тръгнахъ изъ Китай за въ Суратъ на единъ английски параходъ, който обиколи цѣлия свѣтъ. По пѣтя ний се спрѣхме около источния брѣгъ на островъ Суматра, за да си навземъ параводътъ вода. Около срѣдъ день ний излѣзохме на сушата и съгнахме на морския брѣгъ подъ сѣнката на кокосовитѣ палми, не далеко отъ едно село на тоя островъ. Ний свдѣхме тукъ около седемъ души отъ различни страни.

До като свдѣхме, до насъ дойде единъ слѣпецъ.

Той човѣкъ ослѣпѣлъ, както узнахме това отъ сетяъ, защото гледалъ твърдѣ дълго и вторачено на слънцето съ цѣль да узнае, какво нѣщо е то. Той искалъ да узнае това, зада завладѣе слънчевата свѣтина.

Той дълго се мъчилъ, пускалъ въ ходъ всич-

китѣ науки, искалъ да хване нѣколко слънчеви лъчи и да ги запуши въ едно шише (бутылка).

Дълго се старалъ и все гледалъ на слънцето, но нищо не можилъ да направи, а само дошелъ до това, че отъ силната слънчева свѣтлина го заболяли очитѣ и ослѣпѣлъ.

Тогавъ той си казалъ.

— Слънчевата свѣтлина не е течностъ, защото, ако бѣше такава, тя би можела да се прѣлива отъ единъ сѣдъ въ другъ и би се колебала отъ вѣтъра като вода. Тя не е огънь, защото не гасне въ водата; не е и духъ, защото се вижда и не е тѣло, защото не можемъ да ѝ движимъ. А понеже слънчевата свѣтлина не е нито течностъ, нито огънь, нито духъ и нито тѣло, то тя е — нищо.

По такъвъ начинъ той дошелъ до това заключение и въ сѣщо врѣме отъ дългото гледане на слънцето и отъ многото мислене за него той изгубилъ и зрението, и разума си.

Когато ослѣпѣлъ съвсѣмъ, той съвършено вече се увѣрилъ, че слънце нѣма.

Заедно съ тоя слѣпецъ дойде и робътъ му. Той помѣсти господаря си подъ сѣнката на кокосовото дърво, взема отъ земята единъ падналъ орѣхъ (кокосовъ) и начея да си прави отъ него единъ видъ свѣтлникъ. Отъ едно кокосово влакно той направи фитилче, исцѣди отъ орѣха орѣхово масло въ черупката му и натопа фитилчето въ него.

До като робътъ приготвяваше свѣтлника си, слѣпецътъ въздъхналъ и му каза:

— Е, какво, робе? Вѣрно ли казвамъ азъ, че слънце нѣма? Видишъ ли колко е тъмно. А казватъ — слънце. . . . Та и какво нѣщо е слънце?

— Какво нѣщо е слънце азъ не знамъ, — му отговори робътъ. Това не ми е въ работата. А свѣтлината знамъ. Ето азъ си направихъ свѣтлникъ и ще ми бѣде свѣтло; съ него и на тебе ще мога да служа и всичко, каквото ми потребва, ще можемъ намѣри въ тъмната колиба.

Робътъ взема черупката въ ръка и каза: — ето моето слънце.

Тукъ пакъ сѣдѣше единъ куцъ съ патерица. Той чу това и се позасмѣ.

— Ти, както се вижда, още отъ рождението си слѣпъ, — каза той на слѣпеца, — та не знаешъ, какво нѣщо е слънце. Азъ ще ти кажа, какво нѣщо е то: слънцето е огнено кълбо; това кълбо всѣки день излиза изъ морето и всѣки вечеръ се крие задъ височинитѣ на нашия островъ; това ний всички виждаме, и ти би видѣлъ, ако би ималъ очи.

Тукъ се обади единъ рибаръ, който сѣдѣше съ насъ, като чу тия думи на куция и му каза:

— Вижда се, че ти не си ходилъ по-надалеко отъ свой островъ. Ако не бѣше куцъ и бѣше пѣтешествувалъ по морето, то ти щѣше да узнаешъ, че слънцето не се крие задъ височинитѣ на нашия островъ, а като излѣзе изъ морето вечерта пакъ влиза въ него. Това е вѣрно, защото всѣки день го виждамъ съ очитѣ си.

Това чу и индиецътъ!

— Удивлявамъ се, — каза той, — какъ може единъ уменъ човѣкъ да говори подобни глупости. Няма е възможно да се потопва въ водата едно огнено кълбо и да не угасва. Слънцето съвсѣмъ не е огнено кълбо, а е — Божество, което се нарича Дева. Това Божество пътува въ колесница по небето, около височината Сперувъ.

Но бива, че злитѣ змѣюви Рагу и Кету нападатъ на него и го проглѣтватъ, за това става тъмно. Тогавъ нашитѣ жреци се молятъ на Божеството да го освободи и то пакъ излиза. Само такива неведжи, като васъ, които никога не сѣ пътували по надалечъ отъ свой островъ, могатъ да твърдятъ, че слънцето свѣти само на тѣхния островъ.

Тогавъ почна да говори стопанинътъ на единъ египетски корабъ.

— Не, каза той, — и това не е истина, слънцето не е божество и не обикаля само около Индия и нейната златна височина. Азъ много пътувахъ и по Черното (Чървеното) море, и по Аравия, бѣхъ на Мадагаскаръ и Филипинскитѣ острови, — слънцето освѣтява всички земи и страни, а не само Индия; то не обикаля само около една височина, а излиза отзадъ Японскитѣ острови и затова тии острови се наричатъ Японъ, което значи на тѣхенъ езикъ — слънчево рождение, и се крие по далеко-далеко на западъ задъ островитѣ на Англия. Азъ това добръ знамъ, защото и самъ съмъ виждалъ много, и много нѣща знамъ отъ расказитѣ на дѣда си. А дѣдо ми е пътувалъ чакъ до края на морето.

Той искаше още да говори, но единъ английски матросъ отъ нашия параходъ го прѣкъска.

— Нѣма друга страна на свѣта, освѣтъ Англия, — каза той, — гдѣто да знайтъ по-добръ какъ върви слънцето. То, слънцето, ний всички въ Англия знаемъ това, отъ нийдѣ не излиза и нийдѣ не се крие; а обикаля непрѣкъснато около земята. Ний това добръ знаемъ, защото сами сега обиколехме цѣлия свѣтъ и нийдѣ не се натикнахме на слънцето. То на всѣкъдѣ, както и тука, сутринъ се показва, а вечеръ се скрива.

Той взема единъ прѣчка, рисува на пѣсѣка единъ кръгъ и захванъ да обяснява, какъ върви слънцето по небето около земята. Но той не можи да го обясни хубаво и затова посочи на кърмаря (кърмаджията) отъ свой параходъ и каза:

— Впрочемъ, той е по-ученъ отъ менъ и по-добръ ще ви расправи това.

Кърмарьтъ бѣше човѣкъ разуменъ, той си мѣлчеше и слушаше, какво приказватъ, до като не го попитаха. Но сега, като се обърнаха всички къмъ него, той начея така.

— Всички вий се лѣжете единъ другия и сами се лѣжете. Не слънцето се върви около земята, а земята около него и сама още все върти, като при това обръща къмъ слънцето въ продължение на 24 часа и Япония, и Филипинскитѣ острови, и Суматра, на която ний сега се намираме, и Африка, и Ев-

ропа, и Азия, и много още други земи. Слънцето свѣти не само за една височина, за единъ островъ, за едно море, па даже не само и за земното кълбо, а и за много още други такива планети като земята. Всѣки отъ васъ би могълъ да разбере това твърдѣ ясно, ако гледа на горѣ въ небето, а не подъ краката си и не мисли, че слънцето свѣти само за него или само за неговата родина.

Това каза мъдрий кърмарь, който е ходилъ много по свѣта и много е гледалъ въ небето.

Да, заблудението и несъгласието на хората въ вѣрата—произлиза отъ самолюбieto имъ,—придѣлжаваше китаецътъ.

— Кое то става съ слънцето, това и съ Бога. Всѣкому се иска да си има свой особенъ Богъ. или, поне, Богъ на неговата родна страна. Всѣки желае да затвори въ свой храмъ Тогова, когото не може да обхване и цѣлий свѣтъ.

Може ли нѣкой храмъ да се сравни съ тоя, който самъ Богъ построилъ съ цѣль да съедини въ него всичкитъ хора въ едно исповѣданне и въ една вѣра.

Всички храмове сѣ построени по плана на тоя храмъ—на Божия миръ (свѣтъ). Въ всички храмове има купели, сводове, свѣтилници, образи, надписи, книги съ закони, жѣртви, олтари и жреци. Въ всѣки храмъ има такъвъ купель, какъвто е океанътъ, такъва сводъ, както сводътъ небесный, свѣтилници, както слънцето, луната и звѣздитъ, такива образи, както живитъ, любящитъ, помагающитъ единъ на другия хора? Гдѣ има други толкова ясни, разбрани надписи за благодѣяния на Бога, както онии благодѣяния, които на всѣкъ сѣ распрѣснати отъ Бога, за щастieto на хората? Гдѣ има по-ясна книга съ закони отъ оная, която е написана въ сърдцето на всѣкого? Гдѣ има други жѣртви, както жѣртвитъ на самоотрѣчение, които любящитъ хора принасятъ за своитъ близки. И гдѣ има другъ олтарь, както сърдцето на добрия човѣкъ, на което самъ Богъ приема жѣртви?

Колкото по-високо ще почне да разбира човѣкъ Бога, толкова по-добре ще го знае. А колкото по-добре ще го знае, толкова по-вече ще се приближава къмъ него, ще подражава на неговата благодѣя, милосърдие и любовъ къмъ ближния.

А затова нека тоя, който вижда всичката свѣтлина на слънцето, който напълня цѣлия свѣтъ, не прѣзира оня суевѣренъ човѣкъ, който въ лицето на свои идолъ вижда само единъ лъчъ отъ същата свѣтлина; нека не прѣзира и оня невѣрующъ, който е ослѣпѣлъ и съвсѣмъ не вижда свѣтлината.

Така свърши китаецътъ, ученикътъ на Конфуция, и всички присѣтствуващи въ казенето замълчаха и не спорѣха вече за това, чия вѣра е по-добра.

Пр. Нв. Т—ва.

Разни

Лѣкарки-жени въ Америка. — Споредъ послѣднитъ статистически свѣдѣния въ Соединенитъ Щати практикуватъ по настоящема до 2000 лѣкарки. Отъ тѣхъ 130 се занимаватъ съ хомеопатия (застарѣла и отдавна напуштѣната отъ всичкитъ просвѣтени лѣкарки метода)! По-големо число дами упражняватъ обикновенната лѣкарска практика и по-малко-особна нѣкоя специалност по медицината.

Въ тѣзи история влизатъ 70 лѣкарки по болницитъ и тѣзи които се занимаватъ съ хирургията, 95 лѣкарки занимаватъ профессорски катедри по разни университети, 610 дами избрали за своя специалност женскитъ недѣли. 70-мъкуватъ само душевнитъ болѣсти (alienistes), 65 сѣ се прѣдали на orthopædie, 40 на очнитъ и ушитъ болѣсти и най-сетнѣ 30 на electrotherapie. Интересна статистика!

Студентки въ Парижъ. Споредъ „Revue encyclopédique“ (1894, № 91) отъ началото на текущата учил. година на медицинския факултетъ въ Парижъ се записали 165 студентки; удивително, че въ туй число фигуриратъ само 16 французойки. Всички други сѣ чужденки. Пако напротивъ отъ 164 дами, които се записали въ факултетъ „des lettres“ сѣ 141 французойки. Въ философския факултетъ студиратъ 7 и въ юридическия 3.

Учени дами въ Норвегия. — Въ норвежския университетъ студиратъ сега 105 дами; 45 по философията, 44 по математиката, 1 по теологията, 7 по правото и 5 по медицината.

Женски високи училища въ Уния. — Въ сѣверо-Американскитъ Соединени Щати функциониратъ днесъ 10 високи училища, резервирани за дами. Колко плодотворна е дълителността на тѣзи училища, излиза отъ фактора, че тамъ се занимаватъ сега съ практика повече отъ 2000.

Ново поле за женската дѣятелностъ. — Въ Австралия конкуриратъ женичъ сѣ мъже — чиновницитъ по желѣзницитъ. Наприимеръ въ Queensland големо число жени сѣ назначени касиерки при издаването на билетитъ, при телеграфитъ и др. Въ Brisbane началница на желѣз. станция е жена. Баварското министерство на вътрѣшнитъ работи, подъ чие то въдомство се намиратъ пѣровскитъ институции е на мнение да назначи жени по телефонитъ и експедицитъ на пакетитъ въ Бавария.

Женскитъ медицински курсове. — Харковский медицински комитетъ е проводилъ въ Петербургската касса — споредъ „Русская жизнь“ и слѣдъ неѣ „Русская медицина“ сумма 1416 рубли съ цѣль да се прибавятъ къмъ капиталитъ за женскитъ медицински курсове. — Саратовский гигиенически комитетъ, както се научаваме отъ сѣция изворъ, е рѣшилъ да ходатайствова за по-скорошното разрѣшение на въпроса за женскитъ медицински курсове. Саратовската губерния брои много мохамедани и се знае, че женитъ отъ това въпроисповѣданне не обичатъ да се обръщатъ за помощъ до мъже-доктори.

Съобщава:

Б. Хитева.

Резултатъ отъ голѣмия конкурсъ № 2 *).

*Добра ли съпруга образува добрия мъжъ или добриятъ
съпругъ — добрата жена?*

Азъ, уважаема Госпожа Директорке, мислѣхъ, че на горния въпросъ най-лесно и безъ ни най-малко колебание би отговорилъ всѣки, който е прочелъ въ «Домакинята», брой 2 отъ тѣзи години, «Ксенофоновия икономикъ», гдѣто всеизвѣстний мадрецъ Сократъ ни прѣдставлява за образецъ Исомахъ, какъ той си образува жената въ добра съпруга и достойна домакиня, и ни доказва, че щастieto на цѣлия домъ лежи въ рцѣтъ на добръ образуваната отъ мъжа жена. Значи, той въпросъ отдавна вече, споредъ насъ, е разрѣшенъ, и то въ такъва смисълъ, въ какъвто и ний го приемаме и ще го прѣдставимъ на читателитъ на «Женский Свѣтъ», т. е. че добрий съпругъ прави добрата жена.

Все доказано е, че щастieto на семейството зависи главно отъ жената; неоспоримо е, че жената упражнява голѣмо влияние върху всичкитъ членове на семейството, а слѣдователно и върху мъжа си; при туй обаче истина е, че отъ всичко това не слѣдва да се приеме за вѣрно заключението на нѣкои други учени мъже, които, като изучавали и развивали разни общественни въпроси, сѣ се произнесли, че жената не само своитъ образува по волята си, но и своя мъжъ, навицитъ и възпитанието коренно промѣнява и прѣиначава, т. е. че добрата съпруга прави добрия мъжъ. Та, на основание това невѣрно заключение, повечето мъже, които иматъ нужда да си улечатъ вината и да се примирѣтъ съ съвѣстѣта си за растройство на семейния си животъ, укори и проклинания отправятъ по адреса на жената и товарватъ върху гърба ѝ вината за злощастieto си! Ний не отричаме, казваме влиянието на жената надъ всичкитъ домашни, та па и надъ мъжа ѝ. Това нѣщо е твърдъ естествено: когато влиянието се развива и между двѣ лица, просто живущи заедно прѣзъ нѣколко врѣме, то колко повече трѣбва да приемемъ, че влиянието се развива между мъжа и жената, живущи въ най-голѣма хармония и обичъ. Но по никой начинъ ний не можемъ прие че, поне сега, въ *наше врѣме*, има жена, на която влиянието да бѣде толкова голѣмо, щото тя да промѣни какъвъ да е навикъ на мъжа си, който е възпитанъ и якъ

е навикналъ да налага, тѣй да кажемъ, и вкуса си, и чувствата си, и навицитъ си на жена си.

Они които достигватъ до заключение, че жената образува мъжа си, разгледватъ въпроса много едностранчиво, тѣ се произнасятъ за жената по единъ опрѣдѣленъ периодъ изъ нейния съпругески животъ, когато вече е могло да се осигури семейното щастие или когато то е пропаднало вече безнадежно. Не ще ни най-малко съмнение, прочее, гдѣто такива едностранчливи и повечето пъти невѣрни данни ще доведатъ до абсурдъ. Но като вземемъ ний да разгледаме жената още отъ до прѣди поставянието ѝ въ бракъ; като вземемъ ний да разгледаме жената като млада мома, която отъ майчинитъ си обятия прѣминава тутакси въ съпругеския домъ; като вземемъ, казвамъ, да разгледаме жената като онова чувствително и идеално същество, което распитва и разбира всичко съ дѣйствиелния си невиненъ погледъ; то непрѣмънно, мислѣхъ, тогива ще достигнемъ до най-вѣрния доводъ, че не жената образува мъжа, а напротивъ, той — жената. Прибавяме же, че едно малко исключенийце отъ казаното ни правѣтъ възрастнитъ моми и сирачинитъ, които, дѣйствиелно, отъ най-ранната си възраст придобиватъ единъ малкъ опитъ на живота.

Но, за да не блѣдемъ голословни, ний ето какъ се наемаме да докажемъ казаното си въ началото още, че добрий мъжъ прави добрата жена: ще поставимъ жената и мъжа, така щото най-ясно да се види каква е едната, какъвъ е другий, какво може да бѣде едната, какво другий, какво, най-послѣ, може едната и какво другий.

Не трѣбва никогда да забравяме, че всѣка мома прилича на полуотворенъ цвѣтъ, на който истинскій шаръ е естествени ароматъ токова добръ се криятъ подъ листенцата му, щото твърдъ мъчно може нѣкой да го опрѣдѣли и именува. Момата е, тѣй да кажемъ, жена въ зародишна форма. Душата ѝ, бѣла странница, чака оная ръка, която ще отблъхне на ней нѣкакви силни бѣлѣзи, отъ които произлизатъ първитъ тупания на сърдцето. Момата прѣди омѣжването си мисли, че е живѣла: но тя се лъже: моминскій животъ е единъ хубавъ сънъ и нищо повече. Момата мисли, че е страдала вече; измама! Моминскитъ съзни приличатъ на оная роса, съ която зората поросива испускающия изъ чашката си цвѣтъ! Никое отъ заобикаляющитъ ѝ обстоятелства не се приблѣкло до сега въ страшното на дѣйствителността облѣкло! — А наспротивъ туй, ний имаме мъжъ, който прѣди оженването си още е много очитенъ по свѣтовнитъ работи, който си е съставилъ вече особенни начала, особенъ начинъ на живѣние, особенни навици, вкоренѣли въ сърдцето му; мъжътъ, който не е чистъ и мекъ въскъкъ, за да може оная невинна мома да го прѣобразува по волята си, но гранитна скала; защото всеисповѣдано е, че мъжътъ, като се кара отъ своята гордостъ или егоизмъ, не само не гледа своевожно да

* По този въпросъ сѣ получили въ дирекцията ни доста отговори, които горѣ-долу иматъ еднакъвъ съдържание, т. е. че мъжътъ образува жената. Исключеніе прави единъ отговоръ, въ който се развива, но не до тамъ пълно, мисълта, че жената, която не е още образувала характеръ и нѣма още опрѣдѣлени начала на живота, не трѣбва да стѣпи въ бракъ. Споредъ това начало жената е въ състояние да образува мъжа си и го отучи отъ своитъ зли навици, както и мъжътъ отъ ония на жена си; тѣй щото образованието да става взаимно.

Има другъ отговоръ, въ който се казва: мъжътъ ли образува добрата жена, или жената — добрия мъжъ; това зависи напълно отъ развитието и образуванieto, което тѣ притежаватъ. Тамъ, гдѣто жената е по-образована и по-развита отъ мъжа; тя образува мъжа, а тамъ, гдѣто мъжътъ е по-развитъ, той образува жената. (Заб. «Ж. Св.»)

си поправя, но понекога даже обича недостатъците и пороците си, които и защитава и налага даже много пъти на жена си Малки или голѣми били тии недостатъци, съставляватъ у мъжа неговия азъ, който не е до тамъ оборимъ, както искатъ да си го прѣдставиатъ нѣкои други. — Като такъвъ прочее мъжътъ, той учи жена си да вижда, чувствава и съди като самия него. По такъвъ начинъ тя се научава, може би, да вижда и дѣйствова по-злѣ, отколкото напредъ, но това не е нейна вина. *Мъжътъ прочее е наставникътъ, учителътъ и водачътъ на жената въ дѣйствителния животъ!*

Щастието на жената не е повече осигурено, освѣнъ когато тя, надарена съ необикновена дановидностъ и благоразумие, своєврѣменно достигне до убѣждение, че водачътъ и учителътъ ѝ грѣши, та поиска да му противостои, да си създаде свои собствени начала и убѣждения, които и да наложи на мъжа си — нѣщо, което, споредъ насъ, е мъчно, а даже и невъзможно. Твърдѣ е възможно обаче, щото отъ тая противоположностъ на идеи да се породѣтъ спорове, неприятности, които да направѣтъ съпружеския имъ животъ нетърпимъ.

Отдайте прочее, читатели, всѣкому надлежното; отдайте Цезарю принадлежащото нему, както е казалъ Господъ нашъ Исусъ Христосъ! Убѣдѣте се, то-есть, веднажъ за винаги, че женитѣ — съ съвсѣмъ малко изключение — ставатъ винаги такива, каквито самитѣ имъ мъже ги образуватъ.

Ето уважаема директорке, нашето скромно мнение по дадения въпросъ, разгледанъ по-коренно и въ по-общи черти. Мирославова

Книги и списания,

получени въ Дирекцията ни.

Българска сбирка. Год. II, кн. VI, 1-й Юний 1895 год. Пловдивъ.

Оралю, год. II, бр. 12, 15-й Юний 1895 г. София.

Селейно омище, год. I, бр. 6, 1-й Юний 1895 г. Варна.

Освѣтоно училище, год. II, бр. 15 и 16, Май и Юний 1895 г. Ломъ.

Училище, год. II, кн. 9 и 10, Май и Юний 1895 год. Пловдивъ.

Църковенъ вѣстникъ, год. I, бр. 6, Юний 1895, Пловдивъ.

Християнскій Свѣтъ, год. IV, бр. 7, Юний 1895 год. Руссе.

Корреспонденция.

Г. Г. Б. Кожухарова *Гори.-Орловица*, Ф. Николаева *Попово*, получили стойността на «Ж. Св.» и «Дом.» за 1894 г. Кр. Пиперкова *Шуменъ*, П. П. Неновъ *Сестресево*, поруч. Минковъ *Вратца*, Нв. К. Сапунджиевъ *Уиригъ*, А. Монева *Видинъ*, Д. С. Вълчева *София*, получили стойността на «Ж. Св.» и «Дом.» за 1895 г. благодаримъ. Анна Т. Бръсковска *Карлово*, внесѣте молимъ абонамента си отъ 1 Януар. 1895 г. до 10 Юний 1895 г. 1 левъ и 75 ст. — Н. Тодорова *Станимака*, молимъ внесѣте абонамента си отъ 1 Августъ 1894 г.

до 1 Юний 1895 г. 6 лева 40 ст. — Анна Н. Тонева *Тулча*, получилиме 16 лева за 1894 и 1895 г., молимъ за останалитѣ 2 лева. — Г-ну Ив. П. Стефанову *Тулча*. Отдавна Ви испратихме расписка подъ № 55 за 5 лева за смѣтка на г-жа Р. Нов. *Казанлъкъ* молимъ внесѣте стойността.

„СВѢТЛИНА“

МѢСЕЧНО ИЛЛЮСТРОВАННО СПИСАНИЕ.

ГОДИНА V

Годишенъ абонаментъ въ прѣдплата, за България 15 лева, за въ странство 17 лева, за ученици 12 лева.

Абониранieto става направо въ Администрацията на „Свѣтлина“ въ София и чрѣзъ всичкитѣ тел. пощ. станции.

Абонатитѣ на «Свѣтлина» ще получатъ заедно съ излѣзлитѣ до сега книжки една приурка съ мазни краски (къмъ IV книги) и освѣнъ това една голѣма картина премия, въ размѣръ единъ метръ дължина и 70 сант. ширина, оригинална композиция изъ народния ни животъ, съставена отъ единъ твърдѣ пзвѣстенъ нашъ живописецъ.

LE FOYER

DOMESTIQUE

JOURNAL pour la FAMILLE

Publie chaque semaine des articles inédits sur tout ce qui intéresse le cercle de la famille: éducation, morale, hygiène, économie domestique. Il vient d'inaugurer un service timbrologique destiné à rendre d'excellents services aux amateurs. Il fait également une large place à des productions littéraires de nature à délasser en instruisant. Sa tendance et son esprit le recommandent tout spécialement aux mères de famille et à la jeunesse. Il peut être mis entre toutes les mains et chacune de ses années représente un cadeau d'étrennes aussi utile qu'attrayant, sous forme d'un beau volume de plus de 600 pages, relié dans un emboîtement spécial.

L'abonnement est de 6 fr. pour l'année et 3 fr pour 6 mois.

Demander à M M Attinger Frères, Neuchâtel,

des livraisons specimen gratuites